

8. Od prvej svetovej vojny k rozpadu dvojpólového sveta

8.1. Charakter prvej svetovej vojny, parížske mierové dohody

1. Pojmy prvej svetovej vojny

Podčiarknut': a) nemeckým / neúspešná / rýchlym b) ustrnulých / prelomiť

2. Manifest Františka Jozefa

a) Srbsko b) 1914 c) útočnú d) Nemecko, Bulharsko e) Rusko f) 28. jún 1914

3. Parížska mierová konferencia: Wilson a Clemenceau

a – C; b – W; c – W

4. Topografia prvej svetovej vojny (I.)

a) Petrohrad – Somme – Marne – Sarajevo

b) Sarajevo – Marne – Somme – Petrohrad

5. Topografia prvej svetovej vojny (II.)

a) X; b) –; c) X; d) X; e) –

6. Zvrat v priebehu prvej svetovej vojny

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný prezentuje prvú svetovú vojnu ako víťazstvo dohody, a na základe toho odôvodňuje svoju voľbu.	5
K O M P E T E N C I E 1.5. Zbieranie informácií a vyvodzovanie záverov z jednoduchých štatistických tabuliek, diagramov a chronológií. 4.4. Rozlíšenie a zváženie dôležitých a menej dôležitých aspektov a faktorov. 2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný na základe chronológie vyzdvihne udalosti, ktoré považuje z hľadiska konečného výsledku vojny za rozhodujúce. Jestvuje niekoľko hľadísk: napr. za rok 1917 môže hovoriť fakt, že Spojené štáty vstúpili do vojny, a napriek vystúpeniu Ruska z vojny pomer síl sa zmenil v prospech dohody, no roku 1918 začali centrálné mocnosti významný protiútok a ich rozhodujúca vojenská porážka prišla až v tomto roku. Skúšaný teda môže zvážiť, ktorý rok označí, preto treba vo väčšej miere hodnotiť odôvodnenie jeho voľby. Skúšaný pri vymenúvaní udalostí rozlišuje rozhodujúce (hospodárska výkonnosť, vojenský potenciál, vojenský pomer síl, vstup USA, vyčerpaní spojenci Nemecka) a menej dôležité (vojenské chyby, revolučné hnutia v tyle) faktory zvratu. Tvrdenia odôvodňuje logicky, pri využívaní vlastných vedomostí. Skúšaný pri opisovaní udalostí prvej svetovej vojny správne používa historické pojmy typické pre danú dobu (napr. dohoda, centrálné mocnosti, tylo, pomenovanie zbraní, stojatá vojna, zákopy, vojna ponoriek, západný, východný front, koalícia).	12
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	4

7. Mienka o vojenských veliteľoch

a) *Podčiarknut'*: oboje

b) neúspech vojenských plánov, veľké ľudské straty

c) v rokoch 1870-71 (1 bod), bola to francúzsko-pruská vojna (1 bod)

8. Pojmy a kľúčové slová

	Blesková vojna	Malá dohoda
Stratégia z obdobia prvej svetovej vojny	X	
Stratégia z obdobia druhej svetovej vojny	X	
Hlavný rys: sústredovanie všetkých síl na jeden frontový úsek	X	
Francúzsko podporilo jej vznik		X
Nakoniec svoj cieľ nedosiahla	X	X
Vymyslelo ju nemecké vojenské velenie	X	

9. Určenie pojmov

blesková vojna: stratégia, ktorú vypracovalo pred prvou svetovou vojnou nemecké vojenské velenie, avšak bola neúspešná v prvej i druhej svetovej vojne. Jej cieľom je dosiahnuť na danom frontovom úseku rozhodujúce víťazstvo sústredením všetkých síl, čo možno za najkratší čas.

malá dohoda: Francúzskom podporované politické a vojenské spojenectvo Československa, Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov a Rumunska v rokoch 1920-1921. Jej hlavným cieľom bolo udržať hranice a mocenské pomery, ktoré vznikli v strednej Európe ako výsledok mierových zmlúv po prvej svetovej vojne.

10. Vznik Československa

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný analyzuje predovšetkým medzinárodnopolitické okolnosti a dôsledky vzniku československého štátu.	1
K O M P E T E N C I E 1.4. Používanie historických máp na získanie vedomostí 3.5. Znalosť zmien historického priestoru. 4.1. Usporiadanie získaných vedomostí podľa príčiny a následku	Skúšaný predstaví pomocou mapy historické pozadie vzniku Československa: vzniklo z provincie Rakúsko-uhorskej monarchie, jeho časťami sú: Česko, Morava, Slovensko, Sliezske, (Zakarpatsko, Tešínsko). Skúšaný môže spomenúť aj tešínsky konflikt. Skúšaný uvedie aspoň jeden motív vzniku nového štátneho útvaru a pripojí aj vysvetlenie: môže ho porovnať s wilsonovskými princípmi (sebaurčenie národov), môže spomenúť historické pozadie, snahy českej politickej elity (vznik dočasnej vlády v Paríži), veľmocenské predstavy ohľadne Rakúsko-uhorskej monarchie. Môže spomenúť, že veľmoci si predstavovali Československo ako silný, demokratický štát, ktorý je jedným zo stabilizujúcich faktorov v regióne. V skutočnosti sa stalo mnohonárodnostným štátom (početná nemecká, maďarská a rusínska menšina), a preto, respektíve pre rôznu stupeň rozvinutosti jednotlivých regiónov ho charakterizovalo vnútorné napätie. Do konfliktu sa dostalo Československo takmer s každým susedom: teritoriálne spory s Poľskom, Maďarskom a Nemeckom.	5
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	1

11. Vojnová zodpovednosť

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný na základe prameňov skúma otázku vojnovej zodpovednosti.	1
K O M P E T E N C I E 1.2. Porovnávanie informácií pochádzajúcich z rôznych prameňov. 1.9. Citlivosť voči detailom pri spracovaní a interpretácii prameňov. 2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný porovná rôzne úryvky, skonštatuje podobnosti a rozdiely medzi jednotlivými stanoviskami. Mierová zmluva (podľa zámerov veľmocí, najmä Francúzska) zvalila vojnovú zodpovednosť na porazené Nemecko. Obaja historici delia zodpovednosť, každý na základe iných argumentov (napr. Mária Ormošová vyzdvihuje rolu Nemecka). Skúšaný na základe vlastných poznatkov vydedukuje zábery ťahajúce sa v pozadí článku 231 mierovej dohody (oslabenie Nemecka), vyjadrí sa za jedno z tvrdení úryvkov, a na základe svojich poznatkov odôvodní svoje stanovisko. Napr. môže poukázať na to, že mierový diktát – pre svoj charakter – zodpovednosť účastníkov nehodnotí objektívne, je zaujatý, zodpovednosť víťazov neprichádzala do úvahy. Historici sa snažili o objektívnosť, preto je ich hodnotenie odlišné.	5
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	1

12. Charakteristika prvej svetovej vojny

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný na základe dobre a odôvodnene vybraných obrázkov predstaví zázemie počas prvej svetovej vojny.	3
K O M P E T E N C I E 1.3. Vysvetľovanie obrázkových prameňov podľa daných hľadísk. 3.7. Odhalenie a vysvetlenie rozdielov a podobností medzi najdôležitejšími udalosťami svetovej a mardarskej histórie.	Skúšaný usporiada informácie získané z obrázkov (hospodársky život: ženská práca, vojnové hospodárstvo; pustošenie; vnútorná politika; štátna propaganda atď.) a odôvodní ich výber. Pri predstavovaní života v zázemí možno použiť všetky štyri obrázky. (Plagát naznačuje, že štátna propaganda vnikala do súkromného života ľudí, fotografia zničeného mesta dokumentuje mieru pustošenia a strádanie v mestách, fotografia o ženách pracujúcich v závode na výrobu munície dokumentuje zvýšenie ceny ženskej práce a úlohu vojnového hospodárstva atď.) Tieto obrázky predstavujú rôzne časti života v zázemí (v tyle), preto pri hodnotení treba brať do úvahy výber. Skúšaný podáva na základe javov zobrazených na obrázkoch a vlastných vedomostí súvislú charakteristiku o tyle počas prvej svetovej vojny.	9

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný správne používa pojmy potrebné na opísanie doby (napr. tylo, propaganda).	
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	4

8.2. Nové hospodárske a spoločenské javy v rozvinutom svete

13. Služobníctvo (čel'adníci)

a) vychovávateľka, kočiš, kuchárka, chyžná

b) z vidieckeho, sedliackeho prostredia

c) Podľa autora sú čel'adníci leniví, morálne skazení, voči zamestnávateľovi nepriateľskí. (Z toho spomenúť aspoň dva.)

d) Prijateľné je pomenovanie každej skupiny, ktorá mala čel'adníkov: stredné meštianstvo, veľké meštianstvo, panská stredná vrstva, džentríci atď.

14. Rozšírenie volebného práva v Európe

Odpovede v poradí tvrdení: pravdivé / falošné / falošné / falošné

15. Zmena v postavení žien (I.)

a) Výrazne vzrástla zamestnanosť žien. Rástol význam služieb, teda aj dopyt po pracovnej sile v tomto odvetví.

b) Ženy zostali naďalej v podriadenej situácii v každej oblasti života. Zamestnávali ich zväčša na miestach, ktoré si nevyžadovali kvalifikáciu, v rodine boli podriadené manželovi aj právne, v politickom živote nemali vplyv.

c) Odpoveď C je správna.

16. Zmena v postavení žien (II.)

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný predstaví na základe údajov z prameňov postavenie žien medzi dvoma svetovými vojnami.	4
K O M P E T E N C I E	<p>1.2. Porovnávanie informácií pochádzajúcich z rôznych prameňov.</p> <p>4.1. Usporiadanie vedomostí podľa príčiny a následku.</p> <p>Skúšaný na základe všetkých troch pomocných materiálov argumentuje v prospech svojho tvrdenia. Pri vysvetľovaní údajov sú potrebné aj skôr získané vedomosti.</p> <p>Skúšaný z prvej tabuľky zistí, že viac ako tretina pracujúcich žien pracovala v priemysle a môže vydedukovať, že to bol najmä dôsledok hospodárskych a sociálnych procesov počas prvej svetovej vojny. Rozvoj služieb takisto vplýval na zvýšenie dopytu po ženskej pracovnej sile. Môže konštatovať, že počet žien patriacich do kategórie samostatných bol naďalej nízky, a túto kategóriu môže aj vysvetliť: slobodnými povolaniami boli napr. lekári, advokáti, umelec a pod., kde v postavení žien nenastali výraznejšie zmeny.</p> <p>Rast významu ženskej pracovnej sily viedol k poskytnutiu základných politických práv (volebné právo), čo však viedlo k zapojeniu žien do politiky iba v mizivej miere.</p> <p>V oblasti rodinného a súkromného života zmeny boli protirečivé: ženy už menej brali na seba tradičné ženské úlohy (napr. materstvo), avšak voči mužom boli v podriadenom stave aj z právneho hľadiska.</p>	12

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný správne používa pojmy potrebné na opísanie doby (napr. volebné právo, rovnoprávnosť, zákonodarstvo, poslanec, pracovná sila).	
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, popis.	5

17. Hospodárske vzťahy medzi veľmocami

reparácie: 4.; dane: 3; poskytovanie úverov: 1, 2; splácanie vojnovej pôžičky: 5

18. Gándhí o západnej civilizácii

(Návrh na riešenie)

Otázka: Aký je podľa Gándhího hlavný rozdiel medzi západnou a indickou civilizáciou?

Odpoveď: Západná civilizácia stavia do popredia telesný a duševný blahobyť, indická zasa morálne hodnoty.

Otázka: Aký osud čaká podľa Gándhího západnú civilizáciu?

Odpoveď: Zničí sa sama.

/Otázky musia vyjadriť, že prameň obsahuje Gándhího názor. Otázka sa musí vzťahovať úzko na prameň. Musí byť správna z obsahovej i jazykovej stránky. Nie je napríklad prijateľná otázka: „Aký je rozdiel medzi západnou a východnou civilizáciou? (Nenaznačuje, že text obsahuje Gándhího názor.) O čom písal Gándhí? (Je to príliš všeobecné, nie je spojené s obsahom prameňa)/.

19. Hospodárska situácia v 1920-tych rokoch

a) *Podčiarknut'*: povrchné, nepremyslené, (na krajiny regiónu) nanútené (1 bod možno dať aspoň na dva elementy)

b) – Francúzsko: cieľom je zachovanie status quo, aby sa hranice nemenili

- Veľká Británia, Spojené štáty: hranice sa môžu zmeniť

c) *Výhody*: v dôsledku vojny sa zvýšila výroba mnohých priemyselných odvetví

Nevýhody: rozdrobenie hospodárstva regiónu sťažilo rozvoj

d) Maďarsko, Nemecko, Rakúsko

20. Hospodárska situácia veľmocí po prvej svetovej vojne

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný predstaví predovšetkým hospodárske vzťahy medzi veľmocami po prvej svetovej vojne (pôžičky, reparácie).	1
K O M P E T E N C I E	<p>1.5. Zbieranie informácií a vyvodenie záverov z jednoduchých štatistických tabuliek, diagramov, chronológií.</p> <p>4.1. Usporiadanie vedomostí podľa príčiny a následku.</p> <p>Skúšaný predstaví na základe schematického obrázku v súvislostiach snahu veľmocí obnoviť svoje hospodárstvo po prvej svetovej vojne vytvorením systému pôžičiek a reparácií.</p> <p>Skúšaný sa odvoláva na text, na základe ktorého predstaví hospodársku situáciu po prvej svetovej vojne (úvery), problémy, ktoré sa v nej skrývajú (beznádejná situácia nemeckého hospodárstva), ďalej sa odvoláva na obrázok (môže predstaviť hospodársky systém vytvorený na riešenie problému, ktorý nadhadzuje učebnicový text).</p> <p>Skúšaný predstaví na základe vlastných vedomostí a prameňa otázku reparácií. Môže naznačiť počiatočné ťažkosti (povojnové Nemecko nebolo schopné reparácie splácať), na krízu v Porúri, na riešenie, ktoré navrhoval tzv. Dawesov plán atď. Dohoda pomohla Nemecku splácať reparácie a veľmociam postupne obnoviť svoje hospodárstvo.</p>	5

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný pri interpretácii obrázku a prameňa správne používa pojmy (napr. reparácie, úver, Dawesov plán, kríza).	
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, prapopis.	1

21. Životný štýl v 1920-tych rokoch

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body	
Pochopenie úlohy	Skúšaný na základe vybraných obrázkov opisuje zmeny životného štýlu v 20-tych rokoch.	3	
K O M P E T E N C I E	1.3. Vysvetlenie obrázkov podľa určených hľadísk.	Skúšaný vyberie zodpovedajúce obrázky (d a g nie sú vhodné) a na ich základe opíše podstatné informácie.	9
	3.7. Určenie názvu, poradia a najdôležitejších charakteristických rysov veľkých historických dôb a kratších období.	V umení sa objavili nové smery (a, e), vzniká masová kultúra (film, kreslený film), tu môže spomenúť aj objavenie sa zvukového filmu. V zábavnej hudbe je najdôležitejším novým smerom džez (f), v architektúre Bauhaus (c).	
	2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Spoločenské postavenie žien odzrkadľovala aj rýchle sa meniaca, ženami v mestách sledovaná móda i účes (krátky, chlapčenský strih) (b). Skúšaný na základe prameňov a vlastných vedomostí sformuluje dôležité rysy životného štýlu doby: urbanizácia, modernosť, masová kultúra.	
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, prapopis.	4	

8.3. Totalitné systémy v strednej Európe a taliansky fašizmus

22. Štátne formy

1. Nemecko – D; 2. Poľsko – T; 3. Rakúsko – D; 4. Rumunsko – D; 5. Juhoslávia – T; 6. Československo – D; 7. Rusko – T; 8. Maďarsko – T

23. Fašizmus

	Fašizmus	Nacizmus
Prútie	+	-
Politické hnutie	+	+
Duce	+	-
Demagógia	+	+
Korporácia	+	-
Konzervativizmus	-	-
Antikomunizmus	+	+
Nábožnosť	-	-
Antisemitizmus na rasovom základe	-	+

24. Mussoliniho prejavy (I.)

Citát C pochádza od Hitlera.

25. Mussoliniho prejavy (II.)

a) „Úlohou fašizmu je úplne organicky spojiť ľud s národom...“

„Dobre riadiac národ viesť ho k slávnemu osudu.“

b) Socialistickým rysom je odvolávanie sa na pracujúce masy a spomínanie triednych záujmov.

26. Mussoliniho prejavy (III.)

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný predstavuje predovšetkým Mussoliniho vnútro-politické ciele.	1
K O M P E T E N C I E	<p>1.1. Zbieranie informácií z historických prameňov, formulovanie záverov.</p> <p>4.14. Zistenie toho, ako môžu navzájom súvisieť príčiny historických udalostí, ich dôsledky a snahy ich aktérov.</p> <p>2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.</p>	5
Pochopenie úlohy, pravopis	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	1

27. Zahraničná politika Talianska

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný prezentuje zmenu smerovanie talianskej zahraničnej politiky.	3
1.5. Zbieranie informácií a vyvodzovanie záverov z jednoduchých štatistických tabuliek, diagramov, grafikonov a chronológií.	Skúšaný určuje na základe chronológie a vlastných vedomostí smery talianskej politiky, môže spomenúť aj udalosti spojené s jednotlivými cieľmi (Balkán, následne stredná Európa: zmluva o priateľstve s Južosláviou a Maďarskom – Stredozemné more: obsadenie ostrova Korfu, dobytie Rijeky – Afrika: získanie Abesínie).	

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
KOMPETENCIE 3.6. Umiestnenie konkrétnych historických udalostí v priestore a čase. 2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný v súvislosti s Mussoliniho zahraničnopolitickými cieľmi (prípadne s inými medzinárodnými snahami – napr. súperenie, potom spolupráca s Nemeckom v 30-tych rokoch) prezentuje úspechy talianskej zahraničnej politiky. Môže vykresliť aj to, že vzťahy s Nemeckom prispeli momentálne (v 30-tych rokoch) k rastu medzinárodno-politickej úlohy Talianska. Skúšaný pri opise obdobia správne používa zodpovedajúce pojmy (zmluva o priateľstve, výhodné zmluvy, kolónia atď.)	9
Pochopenie úlohy, pravopis	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	4

28. Politické zriadenia v Európe

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný opisuje politický systém vybranej krajiny na základe určených hľadísk.	3
KOMPETENCIE 1.5. Zbieranie informácií a vyvodenie záverov z jednoduchých štatistických tabuliek, diagramov, grafikonov a chronológií. 1.7. Stručné predstavenie spoločenských vzťahov a vládných štruktúr. 2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov	Môže si vybrať ktorúkoľvek európsku krajinu, nemusí ju analyzovať z každého hľadiska, ale aspoň z dvoch. Skúšaný si vyberie zodpovedajúcu celú tabuľku na to, aby opísal politický systém charakterizovanej krajiny: napr. fungovanie demokratického systému môže prezentovať na príklade Veľkej Británie, Francúzska, Československa, alebo weimarského Nemecka, totalitný systém pomocou Sovietskeho zväzu či Talianska, autoritatívny na základe Maďarska či Poľska. Pomocou uvedených kľúčových slov opíše fungovanie režimu vo vybranej krajine. Demokracia: všeobecné volebné právo, ústava, odbory, slobody. Totalitný systém: vodca, teror, deportácie, štátna kontrola, systém jednej strany, nariadenia, polovojenské organizácie, slobody. Autoritatívny režim: ústava, parlament, pluralitný systém, opozícia, odbory, ale obmedzené slobody. Skúšaný pri opise obdobia správne používa zodpovedajúce pojmy, používa kľúčové slová z tabuľky, ku kľúčovým slovám priraduje niekoľko konkrétnych pojmov či pomenovaní na základe vlastných vedomostí.	9
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	4

8.4. Spojené štáty a hospodárska kríza v rokoch 1929-33

29. Krach na newyorskej burze roku 1929

a) stalo sa na burze: vzrušenie burzových maklérov, špekulanti omdleli, stratili svoj kapitál; inzeráty v novinách: rozmach obratu záložní

b) Pre prudké zníženie kurzu účastní sa pokúšali predat' svoje akcie, ale nikto ich nechcel kúpiť, každý chcel len predávať.

c) Lebo ich akcie stratili hodnotu. (Priateľná je aj iná odpoveď so správnym obsahom.)

30. Rooseveltove hospodárske opatrenia (I.)

A – 2; B – 5; C – 3; D – 1; E – 4

31. Burza

Správna je odpoveď A.

32. Rooseveltove hospodárske opatrenia (II.)

Aspekty hodnotenia		Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy		Skúšaný predstavuje na základe opatrení prezidenta Roosevelta činiteľa krízy.	3
K O M P E T E N C I E	1.1. Zbieranie informácií z historických prameňov, formulovanie záverov.	Skúšaný na základe opisu opatrení zoradí ekonomické a spoločenské faktory hospodárskej krízy (nadvýroba, kríza na burze a v oblasti úverov, agrárna kríza, nezamestnanosť, bieda – ktoré navzájom súvisia atď.)	9
	4.3. Rozlišovanie príčin a následkov rôzneho typu, odhalenie ich rôzneho významu.	Skúšaný prezentuje prehĺbenie krízy ako sieť súvislostí príčin a následkov. (Kríza na burze, zrušenie bánk, preto neboli k dispozícii úvery, viedlo to k nezamestnanosti, čo prispelo k ďalšiemu zníženiu dopytu. Nedostatok úverov a obmedzený dopyt spôsobili krízu aj v poľnohospodárstve.)	
	2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný správne používa pri opise obdobia pojmy (napr. kríza z nadvýroby, burza, kapitálové investície, agrárna kríza, nezamestnanosť, inflácia, nedostatok kapitálu).	
Pochopenie úlohy, pravopis		Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	4

33. Rooseveltova hospodárska politika

a) nedostatočná regulácia a nepomer výroby a rozdelenia výrobkov; zbytočné výrobky (kríza z nadvýroby); nespravodlivé rozdelenie výrobkov; kríza poľnohospodárstva

b) štátna regulácia hospodárstva (výroby a rozdeľovania); spravodlivejšie rozdeľovanie; záchrana poľnohospodárstva; krízu nechce riešiť úspornými opatreniami

c) zasahovanie štátu do hospodárskeho života; opatrenia na rast spotreby (napr. vytváranie štátnych pracovných miest); záchrana poľnohospodárstva atď.

34. Hospodárske tendencie v 1920-tych a 1930-tych rokoch

a) Nezamestnanosť dosiahla svoj vrchol v Nemecku, Veľkej Británii a Francúzsku roku 1933, v Spojených štátoch o rok neskôr. Nezamestnanosť bola najmiernejšia vo Francúzsku, v Spojených štátoch trvala najdlhšie a najskôr ju zlikvidovali v Nemecku.

b) Pomer zamestnaných v priemysle a treťom sektore (služby) bol najvyšší v Anglicku, pomer ľudí žijúcich z poľnohospodárstva zas vo Francúzsku. Z troch porovnaných krajín sa na seba najviac podobá štruktúra zamestnanosti v Nemecku a Francúzsku.

c) Rast počtu nezamestnaných ukazuje, že kríza najhlbšie zasiahla Nemecko a Spojené štáty. Na rýchly pokles nezamestnanosti v Nemecku tabuľka neuvádza vysvetlenie, na vysvetlenie by boli potrebné ďalšie údaje (napr. rast vojnových výdavkov po nacistickom prevrate).

(Pri čiastkových úlohách možno prijať každé správne tvrdenie, ktoré sa opiera o údaje aspoň troch krajín.)

35. Nemecké hospodárstvo

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný skúma predovšetkým vyhlásenia nemeckého ministra zahraničných vecí vo svetle priložených údajov.	1
K O M P E T E N C I E	<p>1.2. Porovnávanie informácií pochádzajúcich z rôznych prameňov.</p> <p>3.7. Znalosť názvu a poradia, resp. charakteristických rysov veľkých historických dôb i kratších období.</p> <p>2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.</p>	5
Pochopenie úlohy, pravopis	<p>Skúšaný sa opiera o textové pramene a analyzuje situáciu nemeckého hospodárstva, vyhlásenia nemeckého ministra zahraničných vecí porovnáva s informáciami z oboch prameňov. Údaje potvrdzujú Stresemannove tvrdenie.</p> <p>Podľa Stresemanna nemecké hospodárstvo nemá rezervy, jeho vyrovnanosť zabezpečujú krátkodobé pôžičky. Tabuľka o pohybe kapitálu jednoznačne ukazuje prúdenie zahraničného kapitálu do Nemecka, respektíve sťahovanie kapitálu po rozšírení krízy. Kríza svetového hospodárstva preto zasiahla Nemecko mimoriadne rýchle a hlboko – tu bol úpadok hospodárstva najväčší. (Možno to zistiť aj podľa údajov priemyselnej výroby a nezamestnanosti.) Túto hrozbu predpovedal Stresemann.</p> <p>Skúšaný prezentuje na základe prameňov a vlastných vedomostí hlavné rysy nemeckého hospodárstva v 20-tych rokoch (kríza v Porúri, stabilizácia, potlačenie inflácie, vyplatenie reparácií, „politika plnenia záväzkov“, krátkodobé úvery prostredníctvom Dawesoho plánu).</p> <p>Skúšaný pri interpretácii prameňa správne používa pojmy z tohto obdobia (napr. krátkodobé úvery, nezamestnanosť, hospodársky rast, priemyselná výroba, hospodárske sektory).</p>	1

36. Cesty k riešeniu krízy

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný analyzuje na základe údajov efektívnosť protikrizových metód troch krajín.	3
1.2. Porovnávanie informácií pochádzajúcich z rôznych prameňov.	Skúšaný vysvetľuje krízové opatrenia a porovnáva ich s údajmi z tabuliek. Konštatuje, že spoločnými znakmi sú: posilnenie hospodárskej úlohy štátu, úspornosť, snaha o finančnú rovnováhu.	

Aspekty hodnotenia		Optimálne riešenie	Body
K O M P E T E N C I E	1.11. Vytváranie názoru podopretého argumentmi o udalostiach a osobnostiach, ktorých možno hodnotiť rozporuplne.	Rozdiely sú však významné, čo malo ekonomické, spoločenské i politické príčiny. Rozdiely: <i>Vo Veľkej Británii</i> nebola kríza príliš hlboká, politický systém zostal stabilný, preto neboli ani podstatné reformy (možno spomenúť vznik vlády národnej jednoty a zmeny koloniálnej ríše). <i>V Spojených štátoch</i> slúžil zásah štátu na rast vnútornej spotreby (z časti sociálnymi opatreniami). Ekonomika sa rýchle prebrala, ale nezamestnanosť dlho zostala vysoká. (Možno spomenúť niektoré programy verejných prác a konkrétnych opatrení: napr. regulácia toku rieky Tennessee, Občianska rezervná armáda.) <i>V Nemecku</i> priniesla kríza diktátorský systém a štátne zasahovanie podnecovalo najmä vyzbrojovanie. Nezamestnanosť bola zlikvidovaná a priemyselná výroba začala rýchle rásť, no spotreba obyvateľstva sa nezvyšovala. Pri hodnotení metód na riešenie krízy treba brať do úvahy ich trvanlivosť, ďalej či nastolili spoločenskú stabilitu a v akej miere slúžili blahobytu obyvateľstva.	9
	2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný používa zodpovedajúce pojmy (napr. nezamestnanosť, inflácia, hospodársky rast, národný dôchodok, import, export, protekcionistická hospodárska politika).	
Pochopenie úlohy, pravopis		Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	4

8.5. Nástup národného socializmu k moci a mechanizmy jeho fungovania

37. Zdroje antisemitizmu

Hľadiská	náboženské	hospodárske	politické	antropologické	kultúrno-filozofické
Pramene	A	D	E	B	C
Spoločenské dôsledky	2.	1.	5.	3.	4.

38. Zosilnenie NSDAP

- vzrástol počet ich voličov
- nemožno určiť
- nemožno určiť
- nemožno určiť
- lebo vo voľbách získali absolútnu väčšinu nepriatelia republiky: NSDAP a KPD

39. Nacistická demagógia

- z vládnej pozície
- pasívnu úlohu: vtedy dostane šancu rozhodovať, keď to považuje za potrebné Hitler
- likvidáciu demokratických inštitúcií (politické strany, odbory atď.) po nacistickom prevrate
- dokazuje posilnenie komunistov

40. Nacistický systém

Aspekty hodnotenia		Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy		Skúšaný opíše politické zriadenie v nacistickom Nemecku.	1
K O M P E T E N C I E	1.2. Porovnávanie informácií pochádzajúcich z rôznych prameňov.	Skúšaný porovnáva obrázky a textový prameň. Konštatuje, že v totalitnom štáte prestáva fungovať kontrolná a zákonodarná moc. Celá spoločnosť, zoradená do rôznych spoločenských organizácií, bola podriadená nacistickej strane a vodcovi (führer).	5
	3.7. Znalosť názvu a poradia, resp. charakteristických rysov veľkých historických dôb i kratších období.	Skúšaný na základe prameňov a vlastných vedomostí opisuje nacistickú diktatúru: teror, likvidácia demokratických inštitúcií, tajná polícia, princíp vodcu, monostranický systém, zjednotenie spoločnosti (povinné členstvo v rôznych nacistických organizáciách).	
	2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný správne používa potrebné pojmy (napr. totálny štát, totálna diktatúra, SS, Hitlerjugend).	
Pochopenie úlohy, pravopis		Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	1

41. Volebné výsledky v Nemecku

	1. diagram	2. diagram
Z akého hľadiska obsahuje tento diagram viac informácií?	Volebné výsledky prezentuje podľa politických spojení.	Volebné výsledky zobrazuje podľa strán. Možno si všimnúť vývojové tendencie jednotlivých strán.
Formulujte otázku, na ktorú možno odpovedať len na základe tohto diagramu!	Napr. S ktorými stranami uzavrela spojenečstvo SPD?	Napr. Aký výsledok dosiahla SPD vo voľbách roku ...?

42. Šírenie násillia v Nemecku

a) Vláda nie je zodpovedná parlamentu. Právo prijímať zákony má vláda. (Z dvoch faktorov stačí spomenúť jeden.)

b) Zdrojom štátnej suverenity je demokraticky zvolený parlament; zákonodarnou mocou je parlament; vláda je zodpovedná parlamentu atď. (Odpoveď musí obsahovať aspoň dva správne elementy!)

c) Prevzatie moci nebolo revolúciou. Nie je pravda, že udalosti neboli krvavé. Udalosti nemožno považovať za ľudové povstanie, oveľa viac za sériu organizovaných teroristických akcií. (Spomenúť aspoň dva príklady!)

d) Demagógia je skrivená argumentácia, ktorá doplňuje reálne fakty klamstvami, aby mohla manipulovať obecnstvom.

43. Odpor voči Hitlerovi (I.)

nekonformnosť: H; *neposlušnosť*: G; *protest*: A, B; *odpor*: C, D, E, F

44. „Konečné riešenie“, „holokaust“, „šoa“

Aspekty hodnotenia		Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy		Skúšaný prezentuje rozdiely medzi významom a používaním troch pojmov.	1
K O M P E T E N C I E	1.1. Zbieranie informácií z historických prameňov a formulovanie záverov.	Skúšaný pomocou prameňa vysvetľuje tri výrazy: konečné riešenie – vykynoženie Židov; holokaust – dobrovoľná obeť; šoa – nič, smrť.	5
	2.2. Znalosť zmien významu historických pojmov.	Skúšaný odкрýva rozdiely v historickom pôvode troch výrazov, vysvetľuje ich pôvod a problémy, ktoré sú s nimi spojené. Konečné riešenie je nacistická formulácia, zakrýva genocídu. Holokaust je gréckeho pôvodu, pochádza z Biblie a skrášľuje fakty – obeť tento výraz nepoužívali. Slovo šoa je vhodné pre hebrejský a biblický pôvod vhodné na vyjadrenie úplného zničenia a jedinečnej tragédie židovstva.	
Pochopenie úlohy, pravopis		Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	1

45. Odpor voči Hitlerovi (II.)

Aspekty hodnotenia		Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy		Skúšaný predstavuje formy odporu voči totálnej diktatúre.	1
K O M P E T E N C I E	1.1. Zbieranie informácií z historických prameňov a formulovanie záverov.	Skúšaný vysvetľuje obrázok. Konštatuje, že odpor vychádza z nespokojnosti a z nedostatku pocitu bezpečnosti. Miera odporu siaha od kritiky režimu v súkromnej sfére až po otvorené a verejné odmietnutie režimu a akcie odporu. Žiak uvádza na základe vlastných vedomostí príklady. (Textové pramene sú v 43. úlohe.) Môže konštatovať, že nekonformnosť bola zrejme charakteristická pre široké masy, ale do aktívnych foriem odporu sa zapojilo pre diktatorické pomery (a vďaka propagande) len málo ľudí. Zo začiatku sa nadhadzuje aj otázka zákonnosti: Hitler sa formálne dostal k moci ústavnou cestou, čiže odpor voči nemu „bol protizákonný“. Skúšaný môže zistiť aj rozdiely v čase: po správach o porážkach na bojisku, uprostred bombardovania a biedy sa posilňovali aktívne formy odporu.	5
	4.4. Rozlišovanie a zvažovanie podstatných a menej významných hľadísk a činiteľov.		
	2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný používa správne výrazy (napr. odpor, neposlušnosť).	
Pochopenie úlohy, pravopis		Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	1

46. Vybudovanie nacistickej moci

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný analyzuje dva texty z učebníc a obsahové rozdiely medzi nimi.	3
K O M P E T E N C I E	<p>1.10. Uvedenie príkladov na to, že posudzovanie jednotlivých historických udalostí a osobností môže byť v rôznych historických obdobiach odlišné.</p> <p>3.7. Znalosť pomenovania a poradia, resp. charakteristických rysov veľkých historických dôb a kratších období.</p> <p>2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.</p>	9
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, prapopis.	4

8.6. Bolševická ideológia a stalinská diktatúra v rokoch 1920-1930

47. Udalosti roku 1917 (I.)

Stalo sa roku 1917: A, B, D

Nestalo sa roku 1917: C, E

48. Bolševickí vodcovia

Prameň o ňom

Prameň od neho

Lenin:

A

F

Stalin:

E

D

Trockij:

C

B

49. Kult osobnosti (I.)

a) ohrozovaná krajina (kapitalistické prostredie), nutnosť rýchlych premien

b) považuje za chybu Stalina a jeho bezprostredných spolupracovníkov (subjektívna príčina)

c) v Stalinových rukách sa sústredila príliš veľká moc (objektívna príčina)

d) v každej otázke rozhoduje on; je povinné od neho citovať; hocikedy môže svoj názor zmeniť; ľudia ho obdivujú

e) prameň B

50. Kult osobnosti (II.)

a) Bezhraničné a nekritické velebenie vodcu v diktátorských štátoch. Idea všemohúcnosti vodcu je prítomná v oficiálnej politike i v každodennom živote.

b) dobrotivý, má rád deti, otcovský, starostlivý atď.

c) velebenie a popularizácia Stalina

51. Zmeny v sovietskej spoločnosti (I.)

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný predstavuje na základe určených bodov zmeny sovietskej spoločnosti.	1
K O M P E T E N C I E 1.1. Zbieranie informácií z historických prameňov a formulovanie záverov. 3.7. Znalosť pomenovania a poradia, resp. charakteristických rysov veľkých historických dôb a kratších období. 2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný využíva pramene pri interpretácii bodov schémy. Na základe tabuliek môže vyvodit' závery súvisiace s hierarchiou v spoločnosti; neexistencia vrstvy so slobodným povoláním (nefiguruje v zozname) – zoštátnenie spoločnosti, hospodárska a politická úloha nútených prác, uzavretosť krajiny. Skúšaný pripája výkladovú poznámku ku každému bodu schémy. <i>Zošťátnenie každej oblasti života</i> – zoštátnenie celého hospodárstva, zasahovanie štátu do súkromnej sféry a pod. <i>Korporatívny charakter spoločnosti a spoločenských vzťahov</i> – zakrývanie spoločenských rozporov tým spôsobom, že aktérov hospodárstva s protichodnými záujmami núti do jednej organizácie (do odborov kontrolovaných štátom a stranou). <i>Hierarchický mocenský systém</i> – na čele spoločnosti stojí nespochybniteľný vodca, vedúci predstavitelia strany mali právne a hospodárske „výsady“. Hierarchia existovala aj na pracoviskách. Represie a používanie mimoekonomického násillia – zastrašovanie podozrivých a neposlušných, postavenie pracovných táborov. <i>Uzavretosť krajiny</i> – významná časť obyvateľstva žije pripútaná k bydlisku, nie je informovaná o dianí vo svete.	10
Stavba, jazyková správnosť odpovede	Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, prapovis.	1

52. Udalosti roku 1917 (II.)

Správne poradie: B – C – A – D – E

53. Stalinská hospodárska politika

Aspekty hodnotenia	Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy	Skúšaný opíše stalinskú hospodársku politiku, v prvom rade plánované hospodárstvo.	3
1.5. Zbieranie informácií a vyvodenie záverov z jednoduchých štatistických tabuliek, diagramov, grafikonov a chronológií.	Skúšaný určuje a porovnáva na základe diagramov rast rôznych odvetví priemyselnej výroby. Konštatuje, že diagramy predstavujú rozvoj hlavných odvetví ťažkého priemyslu. Výroba sa tu zvýšila počas prvých dvoch päťročných plánov 3-5 násobne.	

Aspekty hodnotenia		Optimálne riešenie	Body
K O M P E T E N C I E	3.7. Znalosť pomenovania a poradia, resp. charakteristických rysov veľkých historických dôb a kratších období.	Možno si všimnúť, že v období druhého päťročného plánu sa tempo rozvoja spomalilo, dokonca ťažba ropy klesla. V období prvého päťročného plánu v ťažbe ropy prekročili plán, avšak skutočné výsledky zaostali za plánovými. Skúšaný predstaví na základe diagramov a vlastných vedomostí hospodársky rozvoj, politické pozadie, nepomer v rozvoji, môže naznačiť, že plány boli nereálne a štatistiky manipulované. Hodnotí rozvoj: v Sovietskom zväze vznikol takmer z ničoho za niekoľko rokov významný ťažký priemysel, ale krajina za to zaplatila vysokú cenu (hladomory, nedostatok spotrebného tovaru, nevyrovnaná priemyselná štruktúra). Pri realizácii päťročných plánov sa ukázali slabé miesta plánovaného hospodárstva.	9
	2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný správne používa pojmy (napr. päťročný plán, stachanovec, ťažký priemysel, ľahký priemysel, spracovateľský priemysel, životná úroveň).	
Stavba, jazyková správnosť odpovede		Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	4

54. Zmeny v sovietskej spoločnosti (II.)

Aspekty hodnotenia		Optimálne riešenie	Body
Pochopenie úlohy		Skúšaný pri odpovedi predstaví fakty z obdobia zmien sovietskej spoločnosti.	1
	1.5. Zberanie informácií a vyvodenie záverov z jednoduchých štatistických tabuliek, diagramov, grafikonov a chronológií.	Skúšaný interpretuje údaje z tabuľky. Zisťuje zmeny (napr. meštianstvo, remeselníctvo a súkromní roľníci zmiznú, spoločnosť pozostáva takmer výlučne z dvoch vrstiev: z priemyselného robotníctva a kolchozného roľníctva.) Skúšaný odhaľuje politické snahy, ktoré odštartovali spoločenské zmeny (zoštátňovanie, väčšia kontrola), určuje hospodárske dôsledky tohto procesu.	5
	2.1. Identifikácia a správne používanie historických pojmov.	Skúšaný pri predstavovaní sovietskej spoločnosti správne používa pojmy potrebné k opisu tohto obdobia (kolchoz, priemyselné robotníctvo, meštianstvo, hospodárska podriadenosť atď.)	
Stavba, jazyková správnosť odpovede		Jasný chod myšlienok, správne používanie jazyka, pravopis.	1

8.7. Pred druhou svetovou vojnou a významné zvraty v druhej svetovej vojne

55. Chronológia a miesta

Chronologické poradie: A – H – B – C – G – E – F – D

56. Napredovanie Nemecka

A) Hranice Nemecka do roku 1938

B) Nemcami okupované územia roku 1938